СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 82. Джерзи Ситі, Н. Дж., понеділок, 8. квітня, 1929. VOL XXXVII. No. 82. Jersey City, N. J., Monday, April 8, 1929. THREE CENTS.

КОЛИ ВАМ ДОРОГЕ СВОЄ РІДНЕ, СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО Н. СОЮЗА

ЖЕРТВИ ПРОГИБІЦІЇ: 190 УБИТИХ

ПРЕЗИДЕНТ ГУВЕР ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ВИДАНО ОСТРІ ЗАРЯДЖЕННЯ В СПРАВІ РЕВИЗІЇ І ВЖИВАННЯ ЗБРОЇ З БОКУ ПРОГИБІЦИЙНИХ АГЕНТІВ.

ВАШИНГТОН, 6. квітня. — Теперішня адміністрація подає, що не має нічого спільного з тими нещасливими випадками, які звязані з прогибіцією і які потягнули за собою жертви в людях, як це мало місце в Аврорі, в стейті Ілліной. Прогибіційним федеральним агентам не вільно переводити ніякої ревізії без варанту, ні не вільно вживати зброї, хіба в остаточним випадку, й то для самооборони.

Статистика виказує, що форсоване прогибіції спричинило смерть 190 осіб. Згинуло 135 горожан, убитих прогибіційними агентами, а 55 агентів згинуло в боротьбі з тими, що нарушували закон Волстеда й фабрикували чи продавали горівку.

КАЄС ЗАПОВІДАЄ НОВУ ПОБІДУ.

КАЖЕ, ЩО ПОВСТАНЦІ РОЗБИТІ І ЗДЕМОРАЛІЗОВАНІ. ЕСКОБАР ГОТОВИТЬСЯ ДО НАСТУПУ.

МЕКСИКО СИТІ, 6. квітня. — Генерал Каєс, командуючий федеральними військами, подає, що вже не прийде до більшої битви з повстанцями, бо вони не в силі ставити поважнішого опору. Повстанці скупчують свої сили біля Сонори. Головні повстанчі сили розбиті, бо одна частина погибла на полі бою, друга попала в полон, а третя розбіглася.

Знову повстанчий генерал Ескобар твердить, що переводить реорганізацію і надіється звести з Каєсом нову боротьбу. Ескобар подає, що програв битву через недостачу муніції.

РОССА Й ЗАЛОГУ ЗВІЛЬНИЛИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 6. квітня. — Лілєнд Росс, багатий спортовець, зістав випущений по допиті на волю. Разом з ним випущено залогу його яхту „Номед". Росс твердив, що коли прийшла на поклад патруля прибережної сторожі, то ні він, ані його залога не були пяні, а тільки сиділи довкола стола, бо були такі втомлені, що не могли рушитися. Як відомо, капітан яхту впав у море й затонув, а всі инші не вміли яхтом кермувати й так пливли по морю, здавшися на ласку судьби, доки їх не спинила прибережна сторожа, яка взяла їх за пачкарів горівки.

СІМ ГОДИН У ВОДІ МІЖ АЛІГАТОРАМИ.

ПАНАМА СИТІ, 6. квітня. — Тубильці витягнули з води 5 жовнірів, які держалися на озері понад 7 годин. А трох инших стягнули з дерева, куди вони вилізли, щоби ратуватися від алігаторів. Жовніри ті покинули армію без дозволу й ніхто не знав, що з ними сталося. Вони хотіли переплисти човном озеро, а човен перевернувся і вони попадали в воду.

СПОСОБИ РАТУНКУ ЗАТОНУЛИХ З СУБМАРИНОЮ.

ЗНАВЦІ ПРОВІРИЛИ 4,971 ПЛЯНІВ І ПРОЧИТАЛИ 8,304 ЛИСТІВ З ПОРАДАМИ.

ВАШИНГТОН, 6. квітня. — Спеціяльна комісія, зложена з самих знавців, шукала за способами, щоби не допустили до повторення таких катастроф, як це трапилося з субмариною С-4, коли то згинуло 40 людей.

Комісія вибрала 353 способів ратунку й перевела з ними досліди. Багато способів показалося практичними й вони будуть застосовані до практичного вжитку. Між иншим будуть введені на американських субмаринах штучні „легені". Ті штучні „легені", себто пакунок з киснем, одержить кождий моряк, що призначений для служби на субмаринах. Кромі того будуть робити проби з дзвонами, при помочі яких буде можна вивести залогу затонувшої субмарини на поверхню моря.

ГУВЕР ПРО ПОДАТКОВУ ЗНИЖКУ.

ВАШИНГТОН, 6. квітня. — Президент Гувер заявив, що при першій податковій знижці прийдуть на чергу ті, яких дохід спричинений працею, а не спекуляцією.

ВЖЕ ХОДЯТЬ У СОЛОМЯНИХ КАПЕЛЮХАХ.

ШИКАГО, 6. квітня. — В місті наступила несподівано така велика спека, що багато мущин появилося на вулицях міста з соломяними капелюхами на голові та з літними „Пам Біч" убраннями.

ЧИЯ БУДЕ ЗЕМЛЯ ПІД БІГУНОМ?

ВАШИНГТОН, 6. квітня. — Між департаментом стейту й британським міністром заграничних справ наступила виміна нот у справі того, хто являється власником новововідкритих земель. Департамент стейту відповів, що Злучені Держави стоять на становищі бувшого секретаря Гюза, котрий подав, що міродатним є заселення краю, а не його відкриття.

ПЛАВАЮТЬ ЧОВНАМИ ПО МІСТІ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 6. квітня. — Тут спали такі зливи, що піднялася вода в двох ріках і залляла частину міста. 300 родин залишило свої хати в Мидленд. Люде покидають хати і в инших оселях, що сусідують з Дітройтом. В самім місті, в східній частині, їздили люде по вулицях човнами.

ОСТЕРІГАЮТЬ ПОВСТАНЦІВ.

ВАШИНГТОН, 6. квітня. — Уряд стверджує, що повстанчі бомби впали на американську територію. Вправді вони не наробили великої шкоди, але уряд остерігає повстанців, що коли це повторяться, американське військо перейде на мексиканську територію.

СОЮЗОВЦІ! ПАМЯТАЙТЕ НА ВАШ НАЙДОРОЖЧИЙ СКАРБ — НА ВАШІ ВЛАСНІ ДІТИ. — РАДИ ЇХ ДОБРА ВПИШІТЬ ЇХ ЩЕ СЬОГОДНИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА. 35 ЛІТ ЧЕСНОЇ, СОВІСНОЇ ПРАЦІ, ДОБРЕ ІМЯ І МІЛІОНОВИЙ МАЄТОК — ЦЕ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

ЧИ ВИ І ВАШІ ДІТИ ВЖЕ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ?

КОЛИ ВАМ ДОРОГЕ СВОЄ РІДНЕ, СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКР. НАР. СОЮЗА. — І ДІТЕЙ СВОЇХ ВПИСУЙТЕ. — ТАК НАКАЗУЄ ВАМ ЗРОБИТИ ВАШ БАТЬКІВСЬКИЙ І НАРОДНИЙ ІНТЕРЕС.

ЯКІ ДІТИ, ТАКЕ БУДЕ МАЙБУТНЄ НАШОЇ ЕМІГРАЦІЇ І УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА. — КОЛИ ДОРОЖИТЕ СВОЇМИ ДІТЬМИ, НАШИМ МАЙБУТНІМ І НАШОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ТАК ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ ДО У. Н. СОЮЗА.

35-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ ПРАЦІ — СВЯТКУЙТЕ ПРАЦЕЮ ДЛЯ ДОБРА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ, А ВЖЕ ДІТЕЙ СВОЇХ ОБОВЯЗКОВО ВПИСУЙТЕ ДО У. Н. СОЮЗА.

О. РЕВЮК У РІДНОМУ КРАЮ.

Краєві часописи передають відомости про перебування в Галичині головного редактора „Свободи" та голови „Обєднання", п. О. Ревюка. Він відвідав не лише всі центральні українські установи, але також побував у багатьох місцях Галичини, де приглядався до життя місцевих українських організацій та до життя українських народних мас.

У Львові п. О. Ревюк брав участь у зборах ріжних українських краєвих культурно-просвітних та економічних організацій. Про участь його на кооперативному зїзді краєві газети доносять таке:

„В цьогорічних зборах між иншими взяв участь також делегат американської еміграції, редактор американського найбільшого часопису „Свободи" і голова „Обєднання", п. Омелян Ревюк. В свойому привітанню зборів він виказав радість з цього приводу, що застав в рідному краю кращі відносини, як сподівався. Радіє, що люди перестають сваритися та взялися до спільної праці й працею хотять викувати кращу долю для нації. Це, що бачив, він передасть заморським братам та буде працювати в тому напрямку, щоби заморська еміграція своїми капіталами піддержала велику роботу краєвої кооперації".

ЗАБРАЛИ 900 ФЛЯШОК ГОРІВКИ.

Прогибіційні агенти сконфіскували на кораблі „Мунарго" 900 фляшок алькоголічних напитків.

В АЛЬБОМ ТИМ, ЯКІ НЕ ХОЧУТЬ РОЗУМІТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ.

Румунський міністер внутрішніх справ, один із визначних провідників національної партії в Семигороді, Вайда-Воєвод, схарактеризував бувшого міністра авериканського правительства Гогу словами, які повинні деякі українські політики вписати собі в альбом.

„Початки своєї каріери почав п. Гога в Семигороді, коли виступив проти проводу національної партії, щоби її розбити на сатисфакцію Мадярів, які його підп... али. Коли б йому було це вдалося, то румунський народ у Семигороді, розбитий внутрішними боротьбами й амбіціями між проводарами, не мігби був заперечити автоматично неминучих великих подіями".

ПРОФЕСОР ТИМОШЕНКО ЗДОРОВ.

Хвальна Редакціє:

Дозвольте через Вашу поважану часопись принести подяку тим, що висловили мені своє співчуття з приводу нещасливої пригоди, що трапилась зі мною.

Дуже було мені приємно, що українське громадянство на еміграції не забуває про своїх земляків. Зокрема дякую українському громадянству міста Ann Arbor, що в особах пп. І. Яцева та Угрина турбувались про моє здоровля і дарували мені чудові квіти. Також щиро дякую українському громадянству м. Детройту. Представники його, пп. В. Седляр, І. Криний та Е. Гончарський, відвідали мене в шпиталі, принесли гарні квіти й в імені детройтського громадянства висловили мені співчуття.

Я є свідомий, що таке симпатичне відношення з боку українського суспільства Америки викликане було тим, що я, як професор українського університету в Празі, являюсь одним з членів українських научових установ на еміграції. В моїй особі шанували вони ті наукові установи, що ведуть працю на користь української культури.

З щирою повагою до Вас,
Володимир Тимошенко.

ТРУП НЕМОВЛЯТИ НА СМІТНИКУ.

У Варшаві при вивозі сміття з вул. Венедикта робітники натрапили на труп немовляти. Труп віддано до анатомії. За злочинною матірю пошукують.

СМЕРТЬ БЕНЦА.

В Берліні вмер німецький автомобілевий магнат Бенц у віці 85 літ. Він славний з того, що перший у світі збудував автомобіль. Працюючи звичайним робітником збудував він у 1886 році у місті Карльсруге самохід з трома колесами. Це стало початком автомобілевого промислу у всьому світі. Його перший автомобіль принесло практичним і він устроїв маленьку фабрику автомобілів, яка розрослася в найбільші автомобілеві заводи в Европі.

НІМЕЦЬ ПРО ЗАКАРПАТТЯ.

В останній книжці німецького журналу „Нація та держава" вміщено статтю д-ра Фляйтенберга про Закарпатську Україну, в якій між иншим стоїть таке: „Закарпатська Україна є небезпечним зачатком для справи мира в Европі і Союз Народів повинен звернути свою увагу на цей край".

СКІЛЬКИ ЧИСЛИТЬ АНГЛІЙСЬКА АРМІЯ?

Після останнього звідомлення англійська територіяльна армія числить 306,000 людей, цебто 95,000 менше як минулого року.

ПОВІШАЛИ ЛЮДЕЙ І ПОЛОЖЕННЯ НЕ ПОПРАВИЛИ.

Здавалося, що шахтинський процес скінчиться, винних або невинних інжинірів повивішують і ціла справа скінчиться та робітники повірять, що це справді ті кляті інжиніри були винуваті, що в Рад. Союзі так зле.

А, тимчасом про інжинірів вже давно забули, а на Донбасі не то ліпше, а далеко гірше, як було за інжинірів. Ось що пише про це „Большевик України" в передовиці в 2-му числі за січень.

„Видобуток угля за цей квартал (за останній 1928) на 5.4% менший, як було предбачено пляном, а собівартість продукції не зменшилася, а збільшилася на 25 копійок на тону.

„Крім цих загрозливих явищ в Донбасі спостерігається ще й инші, що впливають на ці пригоди та є їх причиною: занепад трудової дисципліни серед робітників, технічного персоналу; хвостизм та підлабузнювання до настроїв відсталих робітників, спецожерство (ненависть до фахівців спеціялістів. — Прим. Редакції), маявз виховна робота профспілок і т. д."

Вже більше як півроку борється большевики з занепадом промисловости в Донбасі в наслідок шахтинського процесу, але даремно. Хотіли котом інжинірів звалити з себе вину за свою безгосподарність, та, замість помогти собі, ще більше собі пошкодили. З інжинірами було недобре, без них ще гірше, бо вина лежала й далі лежить не в інжинірах, а в лихій системі господарки большевиків.

ПОЛІТИКА І ТЕАТР.

Бувший радянський посол у Варшаві кн. Леонід Оболенський одержав місце начальника центрального уряду театральної цензури. Своє становище завдячує заборонi вистави московського драматурга Булгакова, котрого драми, як контрреволюційні, тішилися на Радянщині великим успіхом.

ПАРИЖ—НЮ ЙОРК.

Два французькі летуни, котрі минулого року при спробі перелетіти з Парижа до Ню Йорку осіли в Марокко (Африка), знову збираються в короткому часі спробувати перелетіти з Парижа до Ню Йорку. Тепер вони заняті приготованням літака.

ЗАЛІЗНОДОРОЖНА КАТАСТРОФА В РУМУНІЇ

20 ПАСАЖИРІВ УБИТО НА МІСЦІ. БІЛЬШ ЯК 100 ОСІБ ТЯЖКО РАНЕНИХ. ВЕЛИКА СНІЖНА БУРЯ ЗАТРИМАЛА РАТУНКОВУ АКЦІЮ.

БУКАРЕШТ (Румунія), 6. квітня. — Експрес, що йшов з Кишинева до Букарешту, виколіївся й три вагони скотилися з насипу в долину, на 60 стіп глибоку. У вагоні третої кляси, де їхали головно жовніри з бесарабських військових залог, було найбільше вбитих та тяжко покалічених.

Сніжна буря затримала ратункову акцію й покаліченим та тяжко пораненим пасажирам довелося довго залишатися на морозі під снігом. У тих вагонах, що залишилися неушкодженими на торах, злодії пограбували всіх пасажирів, користуючися тим, що забракло освітлення.

Причини катастрофи ще не установлено, але думають, що вином було неправильне наставлення зворотниці на торах. Начальник стації з зворотник утікли з переляку, побачивши, як вагони потягу полетіли з насипу в долину, але пізніше вернулися. Вони заявляють, що причиною катастрофи було перерживання торів.

ТІЛО ГЕРРИКА ВЕЗУТЬ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

НАЙЛІПШИЙ ФРАНЦУЗЬКИЙ КРУЖЛЯК ВЕЗЕ ТІЛО НЕБІЖЧИКА. АМЕРИКАНСЬКИЙ КРУЖЛЯК СТРІНЕ ЙОГО НА ОКЕАНІ, ЩОБИ ПРОВОЖАТИ ДО БЕРЕГІВ АМЕРИКИ.

БРЕСТ (Франція), 6. квітня. — Найновіший і найбистріший кружляк французької фльоти відплив звідси до Америки з тілом бувшого амбасадора Геррика. При проводі його з Бреста на кружляк віддано йому високі воєнні почести. Військові віддили моряків та жовнірів творили почесну сторожу.

Коли труну підкосили на кружляк, з фортеці Бреста дано девятнацять гарматних стрілів, як салют на честь амбасадора. Таксамо при виході на океан англійська морська фльотиля торпедоців, під проводом кружляка, салютувала домовині Геррика, давши теж 19 гарматних стрілів.

Навколо труни кебіжчика увесь час буде стояти почесна варта з французьких моряків. Ескадра французьких торпедовців провожала тіло Геррика далеко на океан і, давши на його честь 19 стрілів, вернулася назад.

КОНҐРЕС ЖУРНАЛІСТІВ.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ РОСПОЧАВСЯ ВСЕСВІТНІЙ КОНҐРЕС ЖУРНАЛІСТІВ.

ПРАГА (Чехословаччина), 6. квітня. — Перша сесія Конгресу Інтернаціональної Федерації Журналістів роспочала свою працю під головуванням Георга Бернгарда, редактора німецької газети „Фосіше Цайтунг". Приступлено до дискусії над організацією інтернаціонального суду чести для журналістів, в якому розбиралися б їх професійні гонорові справи.

Таксамо на конгресі будуть обговорювати питання, як забезпечити журналістам виконання їх професійних обовязків у ріжних державах, та як запобігти виданенню за межі держав неугодних правительствам чужинецьких журналістів.

КЕЛОГ У ПАРИЖІ.

ВІДВІДАВ БРІЯНА Й ЗЛОЖИВ ЙОМУ ЖЕЛАННЯ З ПРИВОДУ УСПІШНОЇ РАТИФІКАЦІЇ ДОГОВОРУ ПРО ВІЧНИЙ МИР

ПАРИЖ (Франція), 6. квітня. — Сюди прибув бувший секретар стейту Злучених Держав Келог. В перший же день свого прибуття він зложив візиту міністрові Бріянові та висловив побажання з приводу успішного переведення в життя договору про оголошення війни поза законом.

Побачення їх мало щирий і сердечний характер. В Парижі Келог пробуде десять днів, а потім поїде до Лондону, де він довший час був амбасадором.

НІМЕЦЬКИЙ БУДЖЕТ.

БЕРЛІН (Німеччина), 6. квітня. — Державний буджет на 1929 рік пощастило Німеччині довести до того, що 380 міліоневий дефіцит минулого року зредуковано до 130 міліонів. Зниження дефіциту на 250 міліонів треба завдячувати в головній частині зменшенню витрат на військо та фльоту.

ПОБІДА НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ВІЙСЬК.

ВІЙСЬКА НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА КИТАЮ РОЗБИЛИ ПОВСТАНЦІВ.

ПЕКІН (Китай), 6. квітня. — Президент китайського національного уряду Кай Шек захопив зі своїми військами майже без бою місто Ганков, яке було в руках повстанців. Це означає закінчення горожанської війни, яка була наново вибухла кілька тижнів тому. Повстанці відходять на південь, уникаючи сутички з правительственною армією.

ЗНОВУ ЗИМА.

ВАРШАВА (Польща), 6. квітня. — Знову настала по всій Польщі небувало зимна погода. Великий сніг упав в багатьох місцях. У Варшаві температура впала до 8 степенів нижче зера.

РИМ (Італія), 6. квітня. — По всій північній Італії впав великий сніг. Холодні струї повітря докотились до Риму та Венеції, де впав сніг. Більша частина Італії покрита снігом та охоплена морозами.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧАСОПИС І ЧИТАЧ

Преса має сьогодні велику силу. Це найбільший потентат у світі, таке тепер загальне переконанне. Цілком природно, що й українська преса має певну силу, коли ходить о кермування нашим народнім життєм. І наш орґан свідомий того, що його слово відбивається на життю американсько-української іміґрації. Що більше, ми свідомі того, що на протязі довгого часу заважував тут одикоко голос „Свободи", а й сьогодні не можлива без її попертя ніяка, на великий розмір обчислена народна робота. Так і глядить на „Свободу" подавляюча більшість нашої іміґрації.

Та разом з тим зродилось серед нас покятте, що часопис має виповнити всі прогалини нашого громадського й індивідуального життя. Часопис мав би побудувати нам рідні школи, виховавчі інститути, банки, сиротинці і т. п. Часопис мав би навчити читачів економії, фільософії, медицини, історії, ґеоґрафії, астрономії й инших наук. Часопис мав би нам придержати при українстві роджене в Америці молоде поколінне, часопис мав би знищити всіх наших ворогів і збудувати нам вільну державу.

Пригляньмося тим всім вимогам, які ставиться до часопису по вічах, мітинґах чи в резолюціях, а переконаємося, що все, що ми навели відносно вимог громадянства супроти часопису, не є ніяким переборщеннєм.

А тимчасом завданнє часопису инше. Часопис є тим жерелом, звідки випливає цілюща вода. І буде з тої води велика користь, коли до русла, яким пливе та цілюща вода, будуть допливати зі всіх сторін води. Тоді доперва повстане широка й глибока ріка, що буде зрошувати народні пустині. Цілющою жерельною водою є та принука, яку подибуємо в часопису в ріжній фірмі, а яка пхає громадянство до розбудови народного життя у всіх його видах. Модерний часопис кладе ще велику вагу на новинкарство, намагаючись схопити в новинкарській формі прояви духового життя всієї людскости, присвячуючи, річ ясна, найбільше місця тому народови й тій країні, які найближчі серцю тих, що видають часопис, як і для тих, для кого той часопис призначений. Тої методи держиться і наш орґан, відповідно до своїх сил, обєму часопису та з узглядненнєм духового уровеня більшости наших читачів.

„Свобода" не навчить читача матемаки, ні книговодства, ні практичного якогось фаху, бо на це є книжки й школа, але „Свобода" побуджує в читачу охоту до науки. „Свобода" не будує, як і ніяка инша ґазета в світі, банків, кооператив чи Народних Домів, але накликує до їх будови й виказує користи, які з них маємо. „Свобода" не може дати нікому основного знання, але доповнює знанне читача й не дає набутому знанню заплісніти.

М. Ніцкевич.

В 1-ШУ РІЧНИЦЮ

В січні 1928 р. побачило світ 1-ше число „Розбудови Нації". Рік минув з того часу, коли „Державна Нація" та „Національна Думка" почули себе рідними сестрами та злилися в одно ціле.

Річниця „Розбудови Нації" не є тільки річницею найповажнішого журналу поза межами нашої батьківщини; річниця „Розбудови Нації" є заодно річницею започаткованння консолідації українських націоналістичних сил. Вже сама поява цього журналу, як орґану Проводу Українських Націоналістів, свідчила про те, що орґанізований український націоналізм переходить до вищої стадії свого розвитку. Поява цього орґану була наслідком усвідомлення ідеольоґічної спільности, спільности інтенцій, спільности почувань, спільности поглядів на українську національну справу. Довгі невдачі українського народу змусили тих, що чують відповідальність за долю рідного краю, шукати нового шляху, який би привів до вимріяного ідеалу Української Соборної Держави.

Цінність теперішнього українського націоналізму є в тому, що він не є ніким подиктований, а зявляється наслідком ферментації українського національного чуття. Цінність його в тому, що поокремі, нічим не звязані між собою люде однаково думали, однаково почували і нарешті почали орґанізуватись в націоналістичні орґанізації, розкидані по цілому білому світі. Ці останні знов шляхом обєднання між собою почали набірати потужности. І оці то націоналістичні орґанізації, розкидані по цілій земській кулі, в даний мент стремлять до злиття в одну орґанізацію. Це злиття має статися не в наслідок зручної дипльоматії однієї якої особи, або ґрупи людей; вони стремлять до життя тому, що нема жадних підстав для їх розрізничкованого істнування.

І так помічається певна послідовність в розвиткові українського націоналізму. Спершу ми бачимо тільки поодиноких націоналістів, які то тут то там виринали з загально-українського розбурханого моря. Далі бачимо маленькі націоналістичні орґанізації, далі рівномірне збільшення цих орґанізацій і нарешті пляномірне обмірковане стремління до цілковитого життя. Нема скоків, нема нерівности й це одно вже є запорукою все ширшого та ширшого розвитку.

Українські націоналісти на початку свого орґанізованого буття на велике своє щастя не притримувались староукраїнської традиції, а саме почали не з безоглядного поборювання инших політичних угрупований, а зі зміцнення самих себе в середині своїх же орґанізацій. Це дало їм можливість скріпитись, зрости в силу, усвідомити собі свій державний ідеал. Старанно вишукувалось стежку, по якій націоналісти мусіли б піти і на сьогодні можна би з певністю сказати, що вона знайдена і що вона правдива. Конґрес українських націоналістів був тільки завершенням, оформленням того, що витворювалось націоналістичною думкою на протязі останнього часу. Був тільки моральною санкцією для поодиноких чільніщих представників націоналістичного руху.

Чи теперішний націоналістичний рух є цілковито чимсь новим? Це питання ставить собі багато з нас. Так, але він є льоґічним виелідом розвитку української нації, як такої. Новим у змислі методи чину та розуміння завдань нації.

В розвитку української політичної думки також добачається певна пляномірність. Найперше, після довшого часу глибокого сну, зявляється позасвідоме почуття бездільности і в наслідок цього повстають більші або менші українські гуртки, які мають на меті національне усвідомлення стислого кругу своїх членів. Далі йде мандрування на село з піснею, театром та романтичними оповіданнями про давню славу козацьку. „Йдемо в народ, — казали наші діди, — а про високу політику не думаємо". Та хоч вони казали, що не думають про високу політику, ця „висока політика" сама до них прийшла — прийшла, бо настав на це час. Почалося позичання в сусідів. Позичалося найстрашніще — позичалися думки. Це то позичання завело наших ґеніяльних, але несміливих провідників народу в тенети, з яких і їх діти ніяк не могли виплутатися і багато наших сучасників ще й досі не може виплутатися. Біда тому, хто звикне позичати, бо в нього довго не вистарчатиме сміливости на придбання свого власного; все йому здаватиметься, що це своє є багато гірше за позичене. Але час своє робить. Прийшлось і нашим соромливим політикам придумувати щовь своє, щоб відповідалоб буйному розвиткові національної приготованости до великих подій. І почали думати, та зачароване коло сусідського подвіря ніяк не дозволяло їм вийти на ширший світ. Щойно нових рух, який стихійно розвивається, почав ломити старі заплісніли скрижалі. Перший Донцов відважився на глибшу критику, перший осмілився отверто ненавидіти і поширювати ненависть до ідеї „сімбіозу", як до ідеї абсурдної, нежиттєвої. Але критика це ще не все; він не дав рецептів на майбутнє, хоч він перший вийшов з зачарованого сусідського подвіря і випустив з нього тих, хто тільки хотів вийти. І оці, що вийшли, почали міркувати, почали шукати собі дороги. І знайшли. Сьогодня націоналізм не тільки розбиває далі старі скрижалі, але й витесав нові, на яких записав заповіти собі й майбітним поколінням.

Теперішній націоналізм є таким явищем, якого українська нація на протязі довгих віків свого існування не переживала, одначе не можна забувати того, що всі українські покоління, усіх часів, виконали певну позитивну історичну функцію і таким чином приготовляли український нарід до приняття ідеї чистого націоналізму.

ЯК ВИГЛЯДАЄ УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО В ПОЛЬЩІ

(З промови сен. М. Галущинського, виголошеної дня 9-го лютого 1929 р. на засіданні адміністраційно-скарбової комісії сенату над буджетом міністерства Релігійних Віроісповідань і Публичної Освіти).

Дух школи.

Чи тратити мені слова на характеристику духа теперішньої школи, до котрої ходить українська дітвора? **Дух школи ворожий до всього, що українське.** Вся підбудова шкільного навчання й виховання не має того, що становить основу успіху національного й громадського виховання, бо не має за собою ні традиції, ні побуту, ні рідної культури. До ріжного рода замітів, які я й мої товариші в соймі підносили, додам дещо уваг до справи т. зв. „руських" читанок для II—IV кл., апробованих шкільною владою для народніх шкіл львівської шкільної округи.

„Руські читанки".

На загально признаній підставі, що для молоді саме те добре, що найліпше, треба ствердити, що українські, чи так звані „руські" читанки, видані накладом „Видавництва Шкільних Книжок" і виключно дозволені шкільною владою до вжитку в народніх школах, не відповідають ніяк повищій педаґоґічній засаді, бо містять не те, що в українській літературі є найкращого, а подають загалом матеріял по мові, змістові й формі невідповідний. Є це по найбільшій части слабенькі переклади й перерібки з чужої літератури, переважно польської. Є це страшні неграмотні віршица, коли читанки инших націй, а так само й польські, містять віршом і прозою самі перлини рідного письменства. Нема виправданої причини, щоби саме одні тільки українські читанки, як за Австрії так і в Польщі, не подавали перлин з рідної літературної ниви, яких є подостатком, про що свідчать инші українські читанки, видані приватним накладом, як читанки уложені А. Крушельницьким, які одначе не дозволені шкільною владою до вжитку в школах, хоч нема в них нічого, що й найгострійша цензура моглаби уважати справді недопустимим. Нема в них ні одної стрічки, яка виявляла би національну загорілість, ненависть і погорду або історичну неправду, як це є у польських читанках і підручниках, що приписані навіть для українських шкіл.

Одинокою причиною, з якої шкільна влада накидує нашій шкільній молоді такі маловартні „руські" читанки, треба уважати хіба намір зогидити нашим дітям книжку в рідній мові, щоби заміняли її на кращу польську, отже в цілі винародовлювання.

На доказ, що оці заміти обосновані, подаємо кілька даних про зміст цих „руських" читанок. Читанка для II-ої кляси вселюдної школи має 103 уступи, з того половина перерібки й переклади, що означені як такі, а друга половина, крім кількох народніх байок і казок, самі невдатні моралізаторські статті небідомих авторів, і всього на всього один віршик Воробкевича й один Франка.

Читанка для IV-ої кляси числить 100 уступів, між ними по одному віршикові Устіяновича, Федьковича, Грінченка й Воробкевича, а все инше майже самі перерібки або слабенькі статті неназваних авторів. Нема вже й народніх казок і байок, зате є кілька повісток з української, але ще більше з польської історії, з очевидною тенденцією вихвалювання чужого.

Читанка для IV-ої кляси числить 111 уступів, з того ледви 10 віршів і 5 прозових статей визначних українських письменників, а все инше знову такіж переклади й перерібки, або статті неназваних авторів. З української історії є пять, а з польської вісім уступів.

Ось так представляються „руські" читанки, з яких українська молодь має пізнати й полюбити рідну мову та набрати охоти до читання й самоосвіти.

А польські...

Зате польських читанок є велике число ріжних видань і авторів, одобрені шкільною владою, з яких школи можуть вибирати, котрі їм до вподоби. Уступи польських читанок вибрані тільки з творів визначних письменників, тому й відзначаються зразковою мовою і добірним змістом, між якими львину частину займають патріотичні вірші й оповідання, нпр. в читанці Прухніцького-Барановського для V кл. нар. шкіл половина з 140 уступів є з польської історії і ґеоґрафії, що не все відзначаються правдою, але зате національним шовінізмом, який нераз нарушує почування української молоді, що приневолена вживати ці читанки.

Справа підручників до українських шкіл і для української молоді, хочби і в польських школах, така болюча, що вона завершує все те, що досі сказано. Ми мусимо домагатися перевірки цього питання. Не вистарчить те, що вже сама влада відмовила деяким польським підручникам дальшої апробати за їх низько-обидливе становище до всього, що українське. Ми мусимо домагатися складення комісії з найкращих педаґоґів, письменників і учених українських, завданням якої було би вишукувати відповідних авторів підручників, а далі оцінювати предкладані рукописи. Особливо **в читанках мусимо домагатися усунення всіх тих страшних „віршів", ріжних незугарних перерібок, а заступити їх оріґінальними творами мистців власних, або й чужих, але в бездоґанних мистецьких перекладах.**

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ГЕТЬМАНСЬКИЙ СУД

(Історична повість).

(2)

—Князь Януш вислав свого посла в такій тайні, що Кільчак дізнався про се вже по відїзді посла. На добавок у князя було якесь потайне посольство і се посольство відїхало одночасно з послом князя. Кільчак хотів знати і звістити вас про се, відки були ті посли, з чим до князя приїздили, та куди і з чим поїхали. Ось тому я спізнився. Зате привіз певні і добрі вісти.

— Розказуй-же, бо я хотівби як не нині, то завтра, побалакати з литовським послом. Він дуже нетерпеливиться і вже гадає, що я цілком не хочу балакати з ним, бо загадав не лиш Польщу, але й Литву звоювати. Бо й при Литві є шмат української землі.

— Лиш з великим трудом Кільчакови повелося провідати, що посли, які були у Радзівіла, приїхали від семигородського князя Юрія.

— Отже Юрій не забув, що тому чотири роки Радзівіл обіцяв йому. На случай смерти польського короля Володислава Юрій загадав простягти руку по польську корону. Радзівіл обіцяв йому поміч.

— Саме того посли Юрія приїхали до князя Януша. Юрій вислав їх, скоро тільки до него прийшла вість, що польський король умер. Князь Януш не відкликав свого давного приречення. І тепер зобовязався підперти кандидатуру Юрія, але під умовою, що Юрій, ставши польським королем, вдоволиться чистою, особистою унією Литви з Польщею. Впрочім Литва буде самостійним князівством в руках Януша Радзівіла; буде мати власний сойм, власне військо, власні гроші. Князь ще не знає, чим скінчиться козацьке повстаннє. Якби знав, що щастє буде далі по стороні козаків, то втягнувби й вас до своєї спілки з князем Семиґорода. Ви помоглиби йому посадити Юрія на польськім престолі, за що Юрій давби Україні такі права, які дає Литві.

— Не знаючи, хто на Україні лишиться паном, князь мабуть боїться, щоби запоквапна спілка з нами не попекла йому пальців, — Хмельницький замітив.

— Таки так. Тому він вислав до вас свого посла. Той посол має передовсім тягнути вас за язик. Радзівіл хоче знати, що ви задумали і чи маєте силу зробити задумане. Якби й ви схотіли мати Юрія королем Польщі, то Радзівіл волівби, щоби не він вас, але щоби ви його до сего підмовляли і обовязалися дати Юрієви поміч козаків.

— Розумію. Юрієви, очевидно й нам обом моглаби посховзнутися нога. Радзівіл умивби руки преспокійно димивби руки і преспокійно дивився, як Ляхи мене бють. Ще й сам помагавби їм.

— Мабуть так. То хитрий князь.

— Мене не перехитрить.

— За радою князя Януша Юрій вишле послів до вас. Щоби діло прискорити, може поступлять до вас ті посли, що були у Юрія. Вони приїхалиби будьтоби просто з Семигороду, не згадуючи вам, що вже балакали з Радзівілом. Князь Януш також потерпає, що як литовська шляхта дуже напре на него, то він може буде змушений вдарити на вас ще заки дібє торгу з Юрієм. При Литві шмат землі з українським народом. На вість про повстаннє народу козачої України стали бунтуватися проти шляхти не лиш українські хлопи Литви, але й білоруські. З сего, що в сі землі Литви увійшли козацькі війська, Радзівіл домірковується, що ви й на Литві хочете знівечити шляхту і українські та білоруські землі Литви взяти під свою булаву. Якби такі були ваші наміри, то Радзівіл гадає помагати Ляхам проти вас. Все те має провідати і виникати посол князя, котрий, як від вас чую, випередив мене о цілу добу.

Вислухавши ґінця, Хмельницький вже знав, що йому треба було знати. Знав, як з послом литовського гетьмана балакати. Відпустив ґінця і вернув до бенкетуючих. Приступив до жінки і питає:

— Що пє той шляхтич, там під третим вікном?

— Котрий? — жінка спитала — Той, що плечима до нас, чи той, що боком?

— Той, що боком. Той з двома бородавками на носі.

— Пе всьо, що наллю йому. Спершу пив мід, опісля перейшов на червоне солодке вино. Я що лиш доливала йому.

— Отже напувай його далі вином. Мені наллєш горівки, але тільки раз. Потому з того самого боклажка будеш мені доливати саму воду. Як тільки зачну балакати з ним, прийди до нас з вином і з горівкою. Не забудь, що потому вино йому, мені воду. Але раз коло разу.

Хмельницький підійшов до вікна, під котрим шляхтич з двома бородавками на носі, посол князя Радзівіла балакав з якимсь иншим шляхтичем, що пристав до Хмельницького. Поклав руку на його рамени і спитав:

— Чи ваше діло до мене дуже пильне? Чи може балачку відкласти на пару днів, аж тут настане більший спокій?

— Я волівби не відкладати. Мій пан нетерпеливо дожидає мене. Знайдіть, пане гетьмане, троха часу для мене. Я хотівби вертати хочби й нині.

До них приступила гетьманова і зазираючи до чаші, яку шляхтич держав у руці, спитала:

— Чи чаша вже порожна?

За шляхтича відповів Хмельницький:

— Очевидно, що порожна. Наливай!... Або, стрівай. Ми оба мусимо засісти десь подальше, бо маємо про дещо побалакати так, щоби инші не чули. Ось в тамтім куті стоять дзиґлики. Там сядемо. Що ти маєш в тім збані?

— Малмазію, — гетьманова відповіла.

— Хто любить малмазію, нехай пє малмазію. Мені принеси... ти вже знаєш, що я люблю.

Гетьманова відійшла. Гетьман потягнув посла за рукав і пішов у кут по противній стороні світлиці, де стояли три дзиґлики. Сів на однім, на другім казав сісти послови, третий поставив між себе і посла, так, що того середущого дзиґлика обняли коліна посла і Хмельницького.

— Чи ви добре бачили мою жінку? — Хмельницький спитав.

— А на когож я тут мав дивитися, як не на ту, за котрою всі водять очима!

— Придивіться їй ще ліпше і скажіть вашому гетьманови, яке старий Хмельницький має щастє. На старість дістав таку кралю, якої молодші і знатніші від него завидують йому.

— Як стану розказувати, то мій гетьман готов сам приїхати аж сюди, щоби наочне допевнитися, чи не брешу.

Прийшла гетьманова зі збанком, з боклажком і з чаркою. Чарку поставила перед мужем на середущім дзиґлику. Чаша посла вже стояла там. Послови гетьманова налляла зі збанка, мужеви з боклажка і пішла далі.

— Ви солодкого вина не пете? — спитав посол. Пете біле, квасне?

— Се ні солодке вино, ні квасне. Се, вибачайте, сивуха. Вино, ще й солодке, вибачайте, бабський напій. Я не баба, я козак. Мені потрібний покріпний напій. Сила є тільки в горівці. Все проче, вода. Покушайте, то самі відставите вино і скажете принести собі сивуху.

Хмельницький підвів чарку з горівкою і притулив її до уст посла. Сей сербнув раз, затрусився і рукою відхилив чарку від себе.

— Нехай не во гнів вам буде, пане гетьмане, але мій язик, моє піднебінне, моє горло і мій шлунок волять малмазію. Не палить так і смак та аромат шляхотніші.

— Але горівка ліпше розгріває кров... За здоровля вашого гетьмана, з діда прадіда щирого приятеля козаків і нашої грецької віри!

Гетьман вихилив чарку. Посол пішов за його приміром. Вихиливши чашу, відповів:

— Правду кажете, що він ваш приятель. Правда й се, що з діда прадіда. Його тато був такий, яким був його дід; він сам такий, яким був його тато. Я чув, що тринацять років тому його батько, виленський воєвода, бунтував козаків проти Польщі. Не знаю, чи правда се, чи може злобна вигадка польських ворогів мого гетьмана.

— Се не злобна вигадка. Покійний наш митрополит Петро Могила розказував мені, що воєвода підмовляв його, щоби своїм духовенством викликав повстаннє козаків проти Польщі. В рік пізніше його син, тепер ваш пан, тоді ще не гетьман, а тільки підкоморій, кричав до заступника польського короля, що прийде час, коли Литовці будуть Ляхів з Литви крізь вікна викидати. Тепер князь Януш вже королівським гетьманом на Литву. Як ті великі гонори не змінили його думки про Польщу, то він може вислав вас до мене підмовляти мене, щоби я зробив се, чого не міг чи не хотів зробити митрополит Петро? Може ваш гетьман приказав вам збунтувати мене і моїх козаків проти Польщі, та щоби я Ляхів повикидав з України крізь вікна так, як він хоче викидати їх з Литви?... Жінко! Наші чарки порожні.

Посол, широко розплющивши очи, здивований, неначеб стрівожений, вдивився в гетьмана. Надбігла гетьманова і в чашу посла налляла малмазії, в чарку мужа чистої води. Гетьман вхопив чарку, вдарив об чашу посла, підвів до уст і вихилив. Вихиливши, сплюнув. Посол все ще глядів на гетьмана, не беручи чаші до руки. Хмельницький гукнув до него:

— Чи ви так на мою жінку задивилися, що забули язика в роті і не відповідаєте на моє питаннє? Також не бачите, що перед вами повна чаша.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО З ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ

Ч. 34.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відділ 204 УНС, в Ню Йорку, Н. Й., рішив на звичайних зборах забрати прилюдний голос з приводу Конвенції Українського Народного Союза і піднести слідуюче:

1. Щоб шановні делеґати взяли під увагу справу Сиротинця-Захисту УНС та знайшли засіб, як придбати фонди потрібні для його будови. Ми думаємо, що пару тисяч долярів моглаб зложити й сама конвенція, колиб пани делеґати рішили, щоби їх подорож на Конвенцію оплатив у половині Союз з конвенційних фондів, а другу половину заплатилиб самі делеґати з їх дієти, або місцеві відділи Союза. До того й дієту можна булоби виплатити делеґатам в половиннім розмірі, а другу половину призначити як жертву делеґатів на Сиротинець.

Таким чином самі делеґати моглиб відразу фонд Сиротинця значно збільшити.

2. Особливу увагу мусить звернути конвенція на орґанізацію молодіжі при УНС. Справу цю треба добре обміркувати й знайти засоби, якими можна би притягнути ту молодіж, утримати її при Союзі та виховати в українсько-національнім дусі. Тут треба вчитися від тих орґанізацій для молоді, які істнують при товариствах инших народів, як наприклад Чехів, Фінів і т. д.

Коли Конвенція не зможе розвязати тепер цього питання, то вона мусить доручити урядови УНС виробити відповідний плян і піддати його під обговорення слідуючої, 18. Конвенції.

3. Шановні делеґати повинні також взяти під увагу й Старий Край та не забувати, що вже традиція встановила так, що УНС веде перед серед американської еміґрації в її допомозі Рідному Краєві у визвольній боротьбі проти всіх ворогів українського народу. Мусимо памятати, що наш Рідний Край, знищений вогнем лихоліття й тяжкою боротьбою, тепер напружує всі свої сили, щоби не піддатися страшним окупантам, а тому ми, Союзовці, повинні подавати йому раз-у-раз свою поміцну руку.

З огляду на це ми домагаємося, щоби Народній Фонд був конче збережений, а коли можливо, то й збільшений. З цього фонду має йти допомога як Рідному Краєви, так і на підмогу ріжним національно-культурним орґанізаціям на еміґрації.

4. УНС та його орґан „Свобода" це гордість нашої еміґрації. Бо якеб добре діло тут не повстало, воно виходило завжди з рядів нашої орґанізації і знаходило живе поперття у „Свободі", яка все давала нашій еміґрації наскрізь ідейний, соборницький і гуманітарний характер. Попри певне забезпечення одержував наш робітник в Америці з рамен УНС ще й просвіту, запал і охоту до посвяти в боротьбі за кращу долю нашого поневоленого народу.

Навіть вороги признають, що У. Н. Союз це найсолідніша й найкраще ведена українська орґанізація в Америці. Навіть політичні противники твердять, що „Свобода" це найвпливовіший і найкраще редаґований український часопис в Америці. Має вона вправді ворогів таких, як виданий д-ром Л. Цегельським „Український Вістник" в Ню Йорку, який поборював „Свободу" і удостоївся зате похвали від польської ґазети „Нови Свят", але тому саме „Український Вістник", хоч видавався при чинній участи Союзового нюйорського відділу „Дністер", провалився, бо загал нашого народу пізнав ту „високу політику", що нас ґнала на „Захід", себто в Польщу.

Ми є за тим, щоби теперішній самостійницький, демократичний, на власні сили обрахований політичний напрям „Свободи" остав надалі, бо він найкраще відповідає духови свідомого українського робітника в Америці.

5. Ми є рівнож за тим, щоби „Свобода" не давала себе тероризувати ріжним рутенським рабам і коли треба, далі пятнувати такі виступи всяких церков, чи церковних достойників, коли ті виступи шкодять У. Н. Союзови чи українському імені, нашій національній гідности чи нашій боротьбі з окупантами українських земель.

6. Треба знайти засоби, щоби „Свободу" побільшити до 8 сторін з тим, щоби одна сторона редаґувалася виключно в англійській мові для молодого нашого покоління, котре має стати членами У. Н. Союза й продовжувати роботу своїх батьків. Молодому поколінню можна в англійській мові скорше прищіпити любов до своєї національної орґанізації, до свого народу й до краю його батьків, бо воно ліпше це зрозуміє в англійській мові, ніж у мові його батьків — українській.

7. Почуваємо себе до обовязку звернути увагу шановних делеґатів на те, що ріжні розкладові елементи повели тепер широку аґітацію проти уряду У. Н. Союза і редакторів „Свободи". Саме тут в Ню Йорку є осередок тої аґітації, яка має на увазі тільки особистий інтерес ріжних амбітників, а не інтерес народній і У. Н. Союза. Тому будьте особливо обережними при обговоренню кандидатур до уряду УНС, памятаючи, що велика відповідальність спочиває на Вас, шановні делеґати, щодо того, кому Ви доручите дальше ведення нашого Союза: чи випробуваним і компетентним силам, чи випадковим елементам, що багато роблять на словах, а не відомо, як воно буде на ділі.

8. При оцінці нападів на УНС і на „Свободу" просимо делеґатів добре уважати, звідки походять ті закиди, а тоді побачите, що закиди тіже походять від ідейних, свідомих і характерних Союзовців, що мозольною працею будували Союз, а від тих осіб, що працюють на користь других орґанізацій, инших груп, тощо, які нападають на нашу орґанізацію і орґан по других ворожих нам орґанах, або закладають осібні ґазети на те, щоби нищити престіж нашої орґанізації і підкопувати ту народню роботу, яку пропаґовано з рамен „Свободи". Ви побачите, що напади походять з боку тих амбітників, що творять свої льокальні бенефітові товариства й тим стримують вступ більшого числа членів до У. Н. Союза.

Стережіться отже вовків в овечій шкірі!

Коли шановні делеґати будуть спокійно й здорово розбирати наші точки, то багато ран загоїться на тілі нашої національної еміґрації в Америці й Конвенція не допустить до того, щоби наш У. Н. Союз зійшов з того шляху, який нам вказали всі його ліпші члени й робітники на ниві народній з першого дня заснования Союза.

За 204 відділ УНС: **Микола Воробець,** голова; **Микола Близнак,** секретар; **Яків Гаврилко,** касієр. Делеґат: **М. Близнак.**

Ч. 35.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Проекти на 17-ту Конвенцію У. Н. Союза, ухвалені відділом 361 У. Н. Союза („Дністер") в Ню Йорку, на мітінґу з дня 9. марта 1929.

І. В справі Злуки Укр. Товариств Взаїмної Допомоги.

Проект: Злуку українських товариств взаїмної допомоги, як: Український Народний Союз, Укр. Робітничий Союз, Провидіннє, Народна Поміч, Згода Братств, Конвенція признає корисною і пожаданою як з огляду на обезпеченнє членів, так і з загально-народних мотивів.

2. Конвенція вибирає комітет з трох членів, котрому доручується віднестись до згаданих вгорі, чи инших подібних українських орґанізацій з запитом, о скілько сі орґанізації поділяють думку злуки та, чи вони готові переспраляти з сим комітетом в справі злуки.

3. Конвенція уповажнює сей комітет вести сі переговори, скликати конференції представників згаданих чи инших подібних орґанізацій, а Екзекутива Укр. Народного Союза обовязана дати йому всяку потрібну поміч і пораду, потрібні дати, обчислення та інформації з книг і досвіду У. Н. Союза на письмі чи устно, а в разі потреби Екзекутива обовязана через своїх представників брати участь у конференціях з сим комітетом чи з представниками инших орґанізацій. Натомісць комітет обовязаний про кожну конференцію і її вислід повідомляти сейчас Головну Екзекутиву У. Н. Союза.

4. Кошти поїздок та переписки згаданого під 2) комітету покриється з каси У. Н. Союза за асиґнатою голови сього комітету, якого вибере конвенція, з тим одначе, що сі кошти не можуть переступити суми 300 долярів річно для всього комітету. Якби сі кошти мали вирости понад ту суму, на покриття їх треба ухвали Головної Екзекутиви У. Н. Союза.

5. Якби сей комітет допровадив до того, що котранебудь зі згаданих орґанізацій з усім своїм членством готова злучитись з Українським Народним Союзом, на основах його статута (хочби сей статут у подробицях мав підпасти деяким змінам), Головна Екзекутива УНС обовязана тоді порозумітись офіціяльно з Екзекутивою готової до злуки орґанізації і по одержанню офіціяльної відповіди обовязана скликати надзвичайну конвенцію Укр. Нар. Союза на той сам день і до тої самої місцевости, де таку свою конвенцію скличе та орґанізація, що схоче злитись з У. Н. Союзом в одно.

6. Орґан У. Н. Союза „Свобода" має містити без задержки всі комунікати, звіти й зазиви і статті в справі злуки, надіслані згаданим під 2) комітетом трох чи його головою.

7. Сей комітет з трох має здати звіт зі своєї діяльности на найблизшій конвенції У. Н. Союза.

Мотивування: Істнованнє пятьох запомогових орґанізацій, се поява нездорова й некорисна. Членство є роздроблене на 5 частей, через що кожна з тих орґанізацій є слаба в прирівнанню до подібних орґанізацій угро-руських, чеських, словацьких, польських і др., які числять по 50,000—100.000 членів, мають міліонові фонди, великі сиротинці і т. д. Якби всі пять українські запомогові орґанізації злучилися в одну, вона малаби 60—70,000 членів, около 5 міліонів майна і принеслаби користь членам і всьому народови.

Злука принеслаби велику **ощадність гроша,** бо замісць 5 екзекутив та замісць 5 офісів з кількадесять людьми персоналу (як є тепер), булаби одна екзекутива і один офіс з 10—15 людьми персоналу. Додавши до того ощадність на коштах переписки з відділами й членами, кошти конвенцій і т. д. далоби се до 100,000 долярів річної ощадности з маєтку сих орґанізацій.

Як тепер стоїть справа зі сиротинцем, то не будемо мати його може й за 10 літ. В разі злуки можнаби мати його до року, а крім того можнаби з сиротинцем злучити українську висшу школу, з українсько-американським каледжом.

В загально-народних справах одна велика спільна запомогова орґанізація булаби дуже помічна та всі: — свої й чужі — з її голосом числилисяби инакше, як з дрібними орґанізаціями.

Члени теперішних екзекутив та люди, що мають хліб при них, може будуть проти такої злуки. На се одначе не треба зважати з огляду на загальне добро, а тим, хто через злуку втративби хліб, требаби було найти подібні заняття, або навіть оплатиться дати їм якусь відправу в готівці.

Щодо статутових та фінансових ріжниць між орґанізаціями, їх можна вирівнати дорогою переговорів та взаїмних уступок, з тим одначе застереженнем, що жаден член не може втратити своїх набутих прав, вкладок, обезпечень і т. д.

II. В справі напрямку і редаґовання „Свободи".

Проект: 1. З глибоким жалем і негодованнем стверджується, що орґан Укр. Нар. Союза — „Свобода" — в останнім періоді був редаґований незгідно з виразною постановою двох попереднихк конвенцій, щоби „Свобода" не мішалася у релігійні чи церковні спори, та що „Свобода" була редаґована недбало й незгідно з загально-народним добром, а навіть зі шкодою для популярности і поваги У. Н. Союза.

2. Взивається голову Екзекутиви У. Н. Союза, щоби вона безпроволочно усунула теперішних редакторів „Свободи", а покликала на їх місце людий відповідніших, розважніших і спосібніших.

3. Забороняється на будуче поміщати у „Свободі" якінебудь дописі, статті чи відозви, викликуючі релігійну незгоду, як також напасти, клевети чи лайки, на поодинокі особи, гурти чи орґанізації, заборонюється вживати „Свободи" як орґану чи на услуги якоїнебудь тісної політичної ґрупи. Натомісць доручується редаґувати її в загально-народнім дусі.

Мотивування: Через останні роки „Свобода" не була редаґована згідно з виразними постановами двох минулих конвенцій, щоби не порушувати церковних спорів, і щоби редаґувати її в загально-народнім дусі для добра „Союза".

З окрема за ввесь той час у „Свободі" поміщено сотки статей, дописів, відозв і комунікатів, спричиняючих церковні сварки, через що український нарід в Америці розділився на непримиримі релігійні табори. Через се намножилось церковних процесів з великою шкодою для українського народу та настала загальна дісорґанізація в українських громадах, незгода та зневохота для загально-народних справ, а також для У. Н. Союза і його відділів.

Замісць бути загально-народним орґаном, „Свобода" віддалась на виключні услуги одної ґрупи осіб, а натомісць напасливо та лайливо поборювала „Свобода" ті українські національні орґанізації і особи, що не годились на односторонну політику сеї ґрупи.

У „Свободі" давано дуже часто місце дописям, в котрих в негідний спосіб нападано на особи, товариства чи гуртки, немилі особисто редакторам чи їх приятелям і сим робом надуживано орґану „Союза" для цілий особистої пімсти чи амбіції одиниць.

Через те все — як знаємо се позитивно — чимало членів виступило з У. Н. Союза, а чимало є таких людий, що булиби вступили до „Союза", але здержались зі вступленнєм ізза описаного вгорі нетактовного і шкідливого ведення „Свободи".

Позатим — як се навіть було піднесене з неславою для нашої дорогої орґанізації по старокраєвих ґазетах — „Свобода" була редаґована нестаранно, недбало і нецікаво, невідповідно до значних грошевих накладів, вложених в неї, так, що загал членів нарікав на неї або й не читав її. Загально серед Українців „Свобода" має опінію найслабше редаґованої укр. амер. часописі, хоч після своїх коштів повинна бути найкраще редаґованою. Числа „Свободи" заповнювано вирізками з других укр. ґазет, напасливими, злобними, лайливими а неграмотними дописями про місцеві чи особисті порахунки та предовжезними й нецікавими „кореспонденціями" з Европи, обчисленими на заплату від стрічки, в котрих було дуже мало інформацій, а чимало пустої балаканини.

„В політиці „Свобода" не держалась одної, загально-національної лінії, але збивала читачів з пантелику та обнижала свою і „Союза" повагу через те, що зміняла свої політичні погляди чи симпатії протягом кількох місяців у протилежні: попирала раз гетьманську ідею, то знов поборювала її, писала раз прихильно про советські порядки, то знов виступала проти них, попирала ґрупу през. Петрушевича, а виступала проти „УНДА" і т. д. — одним словом: робила скоки з одної лінії в другу, що баламутило лиш широкий загал народу, котрий з сього вчився лиш політичної безпринципности.

III. В справі зміни §-у... статута У. Н. Союза.

Проект: §... статута Укр. Нар. Союза зміняється, додаючи до него що слідує:

„З кінцем кожного адміністраційного року Головна Екзекутива обчислить суму розмету, що вплинула до каси Укр. Народного Союза через кожен відділ та виплатить відділови 2% від сеї суми як винагороду за їх працю для слідуючих чотирох урядників кожного відділу: голови, касієра, рекордового секретаря і фінансового секретаря — до рівного поділу між них. Якби котрий із сих урядників змінився на протязі року, йому належиться часть винагороди, що відповідає часови його урядовання та успіхів.

Винагорода 2% не буде зависока, бо на 1,000 дол. річного розмету у відділі, се дасть 20 дол., себто 5 дол. для кожного зі згаданих 4 урядників. Натомісць є надія, що й урядники у своїм власнім інтересі придбають нових членів, котрих вноси покриють згаданий видаток.

IV. В справі зміни §-у... статута У. Н. Союза.

Проект: §... статута У. Н. Союза зміняється, добавляючи до нього що слідує:

„З кінцем кожного адміністраційного року Головна Екзекутива виплачує кожному відділови 2% від всеї суми, сколєктованої і пересланої відділом для каси У. Н. Союза за титулом звороту видатків відділу на кореспонденцію з членами, наєм мітинґових кімнат і пересилку сколєктованих гроший до каси УНС.

Мотивування: Кожен відділ має видатки, получені з розписуванням запросин на черговi збори відділу, з наємом саль на сі збори, з перепискою з Головною Управою і пересилкою сколєктованих вкладок до каси У. Н. Союза. На се відділ не має власних фондів і покриває сі видатки з підприємств, тощо. Справедливо буде отже, щоби на сю ціль відділ одержував повний процент від зібраної для У. Н. Союза суми. Висота проценту 2% опирається на слідуючім обчисленню:

Як у відділі є 100 членів, то розписаннє карток до них 4 рази в рік винесе 2 дол., наєм кімнат 12 разів у рік винесе около 60 дол., а кошт пересилки гроший до Головної Каси винесе около 1.60 дол. річно, — разом 19.20 дол. в рік. А що від 100 членів до Гол. Каси вплине 1,700 долярів, то якраз 2% буде вистарчати, щоби осягти зворот 34 дол. для відділу.

V. В справі зміни §-у 167 статута У. Н. Союза.

Проект: § 167 статута зміняється в сей спосіб, що:

1. Всі в тім параґрафі названі суми відшкодовань за втрату пальців, очий, чи ніг, подвоюється, а саме: з 500 дол. за втрату обох очий, рук чи ніг зміняється на 1,000 дол.; з 500 дол. за втрату одного ока або ноги зміняється на 250 дол.; з 125 дол. за втрату двох пальців зміняється на 100 дол. і т. д.

Се відшкодованнє виплачується одноразово ціле в повній сумі, а не ратами.

Мотивування. Утрата, хочби частинна, зору, руки, чи ноги, а хочби навіть пальців, є великим нещастєм і підриває або нищить зарібкову можність людини. В нинішних часах дорожні, себто малої вартости гроша, дотеперішні відшкодовання, предвиджені в § 167 статута є замалі, тому справедливо буде подвоїти їх. Вони рідко лучаються, тому не можуть ослабити фінансово „Союза". Навпаки, ся підвишка притягне нових членів до „Союза", отже скріпить його.

Від заснования „Союза" минає якраз 35 літ. Тому 35 літ відносини були инші і наша іміґрація була ще дуже бідна та непостійна, бо наші іміґранти не поселялись тут на постійне, але по кількох літах побуту в Америці вертали до Старого Краю. Инша річ тепер: ті іміґранти, що живуть тепер в Злучених Державах, остають уже на постійне, а при останніх виборах на президента показалось, що лиш мала їх частина не є ще горожанами. Се зміняє положенне і для „Союза". Ми повинні се взяти під увагу і пристосувати відповідно статут „Союза". Як бачимо зі звіту, за останніх 6 місяців померло 99 членів „Союза", а натомісць таких нещасливих випадків, де член втративби око, руку, чи ногу — на щастє — не було. Але якби такий випадок трафився, то людина, що втратила зір, руки чи ноги, стала неначе живим трупом. З 500 дол., з яких половина йде ратами, такий нещасний не має дійсної помочи. Натомісць з 1,000 дол. можна вже щось почати: чи дімок на сплату купити, чи якийсь невеликий бизнес хочби й у спілці заложити. Се вже буде поміч. А наш „Союз", зложений вже з постійних, а не тимчасових членів — отже й сильний, яким він ще тому 35 чи 20 літ не був — не почує сього видатку.

Делеґати: **Д-р Льонґин Цегельський і Ілія Гузар.**

За 361 відділ УНС: **Ілія Гузар,** голова; **Михайло Боднар,** кас.; **М. Никифорчин,** секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НОВИЙ ІМІҐРАЦІЙНИЙ ЗАКОН.

З огляду на це, що нові приписи іміґраційного закона Злучених Держав Америки дотикають богатьох Українців, котрі в цім краю тимчасово перебувають, або заміряють сюди приїхати, хочу заінтересованих поінформувати про цей закон та тим способом звільнити їх від непотрібних та неприємних клопотів.

Після цих нових реґулямінів, установлених конґресом, чужинці раз арештовані й депортовані зі Злучених Держав не зможуть ніколи правно сюди повернути. Це включає й тих іміґрантів, котрі правно приїхали до Америки на ограничений час, коли той час їх візити проминув і коли на підставі цього їх депортовано.

Спроби виключених чужинців, щоби неправно повернути до Америки, будуть уважати тепер кримінальною провиною (felony), за яку закон приписує два роки вязниці або $1000 гривни, або одно й друге. Неправний вїзд до краю, або вступ, дозволений на підставі неправильних або ложних інформацій, буде уважатися проступком (misdemeanor), за котрий приписана кара виносить оден рік вязниці або $1000 гривни, або одно й друге.

Текст Реґулямінів Акту Конґресу, апробований 4-го березня 1929 р., такий:

„1. Чужинцям, котрі були арештовані й депортовані після закона, вступ до Злучених Держав недозволений, без ріжниці, чи депортація мала місце перед чи по уведенню в життя закона.

„Причини, на підставі яких чужинець зістав депортованим, не є важними. Чужинців, які прибули сюди на тимчасовий побут, котрі були довше реченця візити і котрих приказано депортувати, виключається зі Злучених Держав раз на все.

„2. Кождий чужинець, котрого приказано депортувати (перед або по уведенню закона), а котрий опустив Злучені Держави, буде уважатися депортованим після закона, не зважаючи на жерела, з яких покрито його відтранспортованнє, або на місцевість, куди він відїхав. Це включає виключену клясу, згадану в параґрафі 1-ім, чужинців, котрих приказано депортувати й котрим дозволено на свобідний поворот замісць депортації.

„3. Особи, виключені від вступу в пристанях вступу і депортовані, є виключені від вїзду до Злучених Держав на оден рік від дати або від депортації, хіба секретар праці згодиться на їх поновну аплікацію на вступ.

„4. Вступ або спроба вступу чужинців до Злучених Держав, виключених під параґрафом 1-им, по упливі 60 днів після уведення закона є головною кримінальною провиною, караною вязницею до двох літ або гривною до $1,000, або гривною та вязницею.

„5. Відтепер неправний вступ, осягнений свідомо ложними фальшивими або блудними зізнаннями, або затаєнням важного факту, є переступком, караним вязницею не довшою як оден рік або гривною як $1,000 або гривною та вязницею.

„6. Постанови закона про виключення входять сейчас в силу".

З того виходить, що американські іміґраційні власти постановили справитися з іміґраційними переступниками строгійше ніж колибудь дотепер. Кара для всіх однакова: чи хто обзнакомлений з тим законом, чи ні.

Не дуже раджу тим, що попали в конфлікт з тим законом, вдаватися до адвокатів, бо вони тут нічого не поможуть.

Мимо повисших заборон американська границя є на далі отворена для тих Українців, котрі хочуть сюди приїхати тільки на відвідини. Згадані розпорядження не нарушують рівнож закона щодо квоти. Є спеціяльні правила для людей (якої вони не були би народности), котрі бажають приїхати до Америки на студії на короткий час. Таким людям найлекше дістати дозвіл вступу, коли одержать офіціяльний лист від американської інституції, яка приняла їх на студії. З таким письмом повинен аплікант вдатися до американського консуля на кілька тижнів перед часом, коли думає виїзджати, бо часто повстають технічні причини, через які власти не дозволяють вступу відразу.

Українці, роджені в Канаді, не мають трудностей щодо іміґрації до Злучених Держав.

Іван Яців.

ДЛЯ ДОБРА, ЧИ НА ЗНИЩЕННЯ У. Н. СОЮЗА?

Коли я перечитую передконвенційні проекти делеґатів і відділів У. Н. Союза на 17 Конвенцію, то набираю враження, що многі делеґати й відділи, може й несвідомо, ухвалюють проекти не на добро, але на знищення У. Н. Союза. І пригадалося мені з історії, якто у 18. віці польська шляхта виготовила була „проект на знищене Русі" в 13 „пойнтах". Стільки „пойнтів" нарахував я досі в тих проектах, які малиби допомогти У. Н. Союзові, а на ділі принеслиби Союзови смерть, як би їх конвенція ухвалила.

Щоби дехто не посуджував мене, що я злобно накидуюся на людей, яким без сумніву добро орґанізації лежить на серці, то бодай згрубшого випишу шановним членам, що до сього часу проектують делеґати й відділи:

1. Щоби місцеві секретарі були оплачувані з головної каси У. Н. Союза.

2. Щоби давати запомогу членови, колиби він стратив навіть пів пальця на руці або на нозі.

3. Щоби дітям, коли вони переходять до висшої кляси, було виплачено половину заплаченої суми.

4. Щоби член, який стоїть в Союзі понад 10 років, діставав дивіденду.

5. Щоби діти молодечого департаменту мали також дивіденду й платили тільки по 25 центів місячно.

6. Щоби члени по 25 літах були звільнені від плачення місячних вкладок.

7. Щоби давати беззворотні стипендії для дітей членів У. Н. Союза до вищих шкіл.

8. Щоби головна каса У. Н. Союза покривала пересилку грошей місячного розмету.

9. Щоби У. Н. Союз дав суму гроша на будову Сиротинця.

10. Щоби календарі діставав кождий член даром.

11. Щоби „Свобода" була побільшена вдвоє.

12. Щоби „Свобода не забирала багато місця на оголошення.

13. Щоби дїточий маґазин видавати принайменше що місяця.

Отже, як бачимо, то кождий проект пхає руку в головну касу У. Н. Союза і кричить: давай! Якби так надходяча Конвенція усі ті проекти ухвалила, то до 4 літ з У. Н. Союза лишиться порожний, урядовими печатками опечатаний офіс з вивіскою на фронті, на памятку, що там колись містилася міліонова українська орґанізація, але самі делеґати доїхали їй кінця. Та треба мати надію, що проекти лишаться на папері, а У. Н. Союз буде жити й зростати на пожиток своїм членам і на славу української еміґрації в Америці.

о. М. Кінаш, делеґат.

ЗІ СПОРТУ.

Успіхи борця Кириленка.

Поволі, крок за кроком, молодий український борець Кириленко наближається до найвищого щабля своєї спортової капієри. Щоби стати всеамериканським чемпіоном боротьби, Кириленкови залишилося побороти ще лише бувшого довголітнього чемпіона Луіса, душителя, а потім спробувати свою силу з теперішнім американським чемпіоном Соненбергом.

Нестримано йдучи вперед, Кириленко поборов багатьох первоклясних американських борців. У вівторок 2. квітня поборов він у Брукліні, Ню Йорк, бувшого світового чемпіона Станіслава Збишка. Це поборов його Кириленко третім наворотом і покінчив вже свої змагання зі Збишком.

У середу 3. квітня в Ню Йорку, в „Стар Касіно” після довгої й упертої боротьби поборов Кириленко прекрасного американського борця, кавбоя Тутс Монда. Тепер пройшла черга на боротьбу з Луісом, а коли поборе його, то тоді буде боротись зі Соненберґом.

За час свого перебування в Америці Кириленко значно поліпшив свою техніку й наочно видно, як з кожною боротьбою він стає більше вправним борцем. А своїм джентельменством у боротьбі, спокійним захованням та холоднокровною відвагою здобув собі загальне признання серед борців та любов публики.

Спортсмен.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА”.